

ANIVERSĂRI

O importantă aniversare Grigoraș Dinicu – 125 de ani de la nașterea vestitului violonist român din secolul XX

Al. I. Bădulescu

Recent s-au împlinit 125 de ani de la nașterea eminentului violonist român din secolul XX, GRIGORAȘ DINICU.

Din zecile de articole, eseuri, cronici muzicale etc. publicate în presa vremii din țară și străinătate de nume sonore ale literelor și teatrului românesc (acad. Victor Eftimiu, teatrologul Ioan Massoff ș.a.), criticii muzicali și muzicologii: Viorel Cosma, George Zbârcea, Harry Brauner etc., dar mai ales din excepționalul volum FIGURI DE LĂUTARI ce a văzut lumina tiparului în anul 1960 la Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor – grație inegalabilului om de știință muzicală, prof. univ. dr. Viorel Cosma, dhc al Universităților de Arte din Chișinău și Iași, rezultă că în viața noastră muzicală din sec. XX, violonistul Grigoraș Dinicu a devenit un nume ce a intrat în legendă.

S-a născut în București, într-o modestă locuință aflată în Strada “Sfinților” din Cartierul Scaune – rezervat lăutarilor bucureșteni.

Tatăl său – originar din Pitești – a fost cunoscutul lăutar Ionică Dinicu, aplaudat în capitala țării și de către publicul din Franța și Rusia, bun coleg cu strălucitul violonist Sava Pădureanu (1848-1918) - mulți ani lăutar al Țarului Rusiei. Mama viitorului muzician Grigoraș Dinicu era fiica celebrului

naist Angheluș Dinicu și soră a reputatului violoncelist Dimitrie Dinicu (1868-1936), absolvent al Academiei de Muzică din Viena, dirijor - până în 1920 - al Orchestrei Simfonice a Ministerului Instrucțiunii Publice.

La câteva luni după ce Grigoraș a văzut lumina zilei, tatăl său - împreună cu naistul Angheluș Dinicu, a întreprins un răsunător turneu artistic în Franța, cu ocazia inaugurării Expoziției Universale din Paris și a maiestuosului Turn Eifel.

Aici, prin interpretarea a numeroase bijuterii ale muzicii populare – cu deosebire a unei capodopere a virtuozității muzicii populare românești – Ciocârlia, a uimit publicul parizian, precum și vizitatorii prezenți la expoziția universală din diverse țări ale lumii.

În anii școlii primare, Grigoraș a cântat la unison cu ceilalți copii de lăutari, în corul de copii al Bisericii “Scaunele Vechi” din cartierul în care locuia. Datorită tânărului violonist Trandafir - feciorul renumitului lăutar Dobrică, a cunoscut miracolul artei sonore.

Remarcând vocația de excepție a micului său copil, tatăl i-a propus unui lăutar bătrân, Moș Zamfir, să-l inițieze în tainele dificile și complexe ale studiului viorii. În acei ani Grigoraș a învățat să cânte la vioară unele dintre melodiile de largă popularitate în acea vreme: *Doina haiducului*, *Lume, lume, soro lume*, *Arde foc în București* și chiar inegalabila bijuterie a muzicii populare, *Ciocârlia*.

Mai târziu, când abia împlinise 13 ani, a avut prilejul să asculte, pentru prima dată, muzică la gramofon, în casa din București a unui muzician german, Rudolf Malcher, profesor la Conservatorul din capitală.

Apreciind talentul, capacitatea și evidentul progres în studiul viorii, părinții au izbutit să-l înscrie pe Grigoraș, în toamna anului 1902, la cursurile Conservatorului de Muzică din București - clasele de vioară și compoziție. Aici, a beneficiat de îndrumarea maeștrilor Carl Flesch – violonist maghiar, profesor în acea perioadă la Conservatorul bucureștean, Rudolf Malcher și Gh. A. Dinicu.

Întrucât condițiile materiale ale familiei erau foarte reduse, pentru câștigarea existenței, Grigoraș a început să

cânte la diverse manifestări muzicale ocazionale, printre care și la tradiționalul “Târg al Moșilor” din București.

În anul 1906, a terminat, cu brio, studiile la Conservatorul de Muzică. Examenul de absolvire a avut loc pe cea mai prestigioasă scenă de concerte a țării – Ateneul Român, unde, în compania Orchestrei și sub bagheta dirijorului Alfonso Castaldi (1874 - 1942), a interpretat, cu brio, Concertul Nr. 2 în si minor, opus 7 de Nicolo Paganini. Succesul a fost incontestabil, tânărul violonist fiind distins cu Premiul I.

La cererea repetată a publicului, violonistul Grigoraș Dinicu a interpretat câteva piese de referință din repertoriul violonistic internațional: Scherzo - Tarantella, de H. Wieniawscăi, sonata nr. 6 de I. S. Bach, după care, spre surprinderea asistenței, și propria sa creație din acel an, *Hora Staccato*, piesă care pe parcursul timpului i-a adus, fără echivoc, “gloria mondială”.

După doi ani de practică în Orchestra Simfonică a Ministerului Instrucțiunii Publice, violonistul Grigoraș Dinicu a fost promovât și în calitate de solist – concertist, interpretând concerte de vioară semnate de nemuritorii compozitopri: J.S. Bach, L. van Beethoven, Max Bruch, F.M. Bartholdy, **H. Wieniawscăi** etc.

Pentru aprofundarea studiilor de specialitate – neavând suficiente condiții financiare, Grigoraș Dinicu s-a angajat, în calitate de șef de taraf, la restaurantul – grădină de la Bufet (aflat la șosea) și apoi, la renumitul local “Gambrinus” al nemuritorului scriitor I.L. Caragiale, unde cânta, în fiecare seară, cucerind întreaga asistență. “*Cine ascultă vioara lui Grigoraș aude și vede în același timp muzica*”, scria renumitul poet Alexandru Vlahuță. Într-una din seri, marele I.L.Caragiale îl solicita, zicând: “*Grigoraș, băiete, să-mi cânti tu mie o ciocârlie*”.

În aceste noi condiții - din punct de vedere material, Grigoraș Dinicu își continuă studiile de specialitate, cu reputații profesori de vioară: Vasile Filip și Cecilia Nizulescu – Lupu, reușind să aprofundeze dificile partituri ale repertoriului violonistic internațional.

Din 1913, Grigoraș Dinicu, în baza unui contract cu restaurantul patronului Ionică Enescu, va fi prezent în viața

muzicală bucureșteană timp de 22 de ani. Printre cunoscuții oameni de cultură și artă care au ascultat superbele sale “concerte” – din programul cărora au făcut parte opusuri de referință din repertoriul clasic, muzicii de cameră, muzicii de café – concert și o seamă de bijuterii ale muzicii populare românești, se numără George Enescu, scriitorii: Victor Eftimiu și I. Al. Brătescu-Voinești, artistul Tony Bulandra ș.a.

Remarcat de politicianul Victor Filotti, Grigoraș Dinicu a fost invitat la Budapesta și prezentat celui mai renumit lăutar al Ungariei, supranumit “Prințul Lăutarilor”, Lacz Laczi. Ascultându-l pe Grigoraș Dinicu, prințul lăutarilor maghiari a precizat: *”Dacă eu sunt prințul lăutarilor, românul ăsta pare să fie un adevărat rege al lor”*.

În anii Primului Război Mondial, urmând exemplul celui mai mare muzician român, George Enescu, Grigoraș Dinicu a cântat în numeroase saloane ale spitalelor în care se aflau internați răniții din acea groaznică conflagrație mondială. Apoi, în perioada 1920 – 1923, Grigoraș Dinicu se afirmă puternic pe plan internațional, cântând, cu orchestra proprie, în cele mai prestigioase restaurante din Londra, Monte Carlo, Paris, Belgia etc. “A întreprins răsunătoare turnee artistice în: Franța, Austria, Polonia, Germania, Anglia, SUA, Olanda, Belgia, Grecia, Rusia” (Viorel Cosma, op.cit.).

La una dintre seratele de la Hotelul Ambasador din Paris, după ce a ascultat interpretarea excelentă a cunoscutei piese “Ciocârlia”, cel mai vestit muzician și violonist american, Jascha Heifetz (1901 - 1987) i-a cerut permisiunea să transcrie Hora Stacatto, drept piesă de concert, pe care marele violonist american a prezentat-o, cu deosebit succes, într-un concert susținut la Viena în 1932, cu prilejul sărbătoririi a 200 de ani de la nașterea eminentului muzician J. Haydn.

În 1932, violonistul concertist Grigoraș Dinicu revine în țară și în următorii cinci ani este programat în calitate de solist pe scena Ateneului român. În compania filarmonicii bucureștene, sub conducerea eminentului șef de orchestră George Georgescu, dar și împreună cu Orchestra Radio - dirijori Alfred Alesandrescu și Egizio Massini, a interpretat concertele pentru vioară semnate de F.M. Bartholdy, L. van

Beethoven, J. Brahms, Max Bruch etc., iar alături de concert-maestru Filarmonicii bucureștene, violonistul Alexandru Teodorescu, Dublu concert în re minor de J.S. Bach, sub bagheta reputatului șef de orchestră, Ionel Perlea (februarie 1936) etc.

În 1937, Grigoraș Dinicu și remarcabilul său taraf participă la Expoziția Universală de la Paris, unde seară de seară prezintă concerte aplaudate și elogiante de publicul parizian, dar și din alte țări europene. Ulterior, în Capitala țării, este angajat concert - maestru al Orchestrei Simfonice "Pro-Arte", condusă de renumitul violoncelist, dirijor și profesor George Cocea.

Pentru întreaga sa activitate, în anul 1939 a fost sărbătorit în București, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la naștere. De data aceasta, violonistul Dinicu a interpretat Concertul în Mi major de J.S. Bach și Concertul în Re major pentru vioară și orchestră de L. van Beethoven. Tot în acel an, este propus să participe cu formația sa la Expoziția Mondială de la New York. Împreună cu celebra solistă Maria Tănase a cântat, aici, timp de patru luni, entuziasmând publicul american, dar și alți iubitori ai artei sonore aflați în această mare metropolă a lumii.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Grigoraș Dinicu continuă a fi prezent - cu orchestra sa - în spitalele în care se aflau răniții, dar și pe scenele unor instituții de cultură, susținând concerte de binefacere, cu participarea altor mari artiști ai țării (Constantin Tănase, Vasile Vasilache, Nae Roman, Maria Tănase etc).

În urma unui turneu întreprins în 1943 în marile orașe Ankara și Istanbul din Turcia, violonistul Grigoraș Dinicu, aplaudat îndelung - ca pretutindeni în lume, a suferit un accident vascular cerebral, "în urma căruia mișcările, în special cu mâna stângă, devin tot mai dificile". Totuși, vestitul violonist a continuat să cânte la Restaurantul "Modern" din Sărindar, unde, cu regularitate, era ascultat de maestrul Ionel Perlea și uneori chiar de genialul George Enescu.

În 1946 a avut fericirea să-l întâlnească pe legendarul violonist al secolului XX, Yehudy Menuhin, moment în care a cântat, pentru ultima dată, celebra piesă "Ciocârlia".

Accidentul vascular cerebral suferit în 1943 în turneul din Turcia a fost urmat de o boală incurabilă, semnalată în 1947. În urma unor intervenții chirurgicale, în ziua de 27 martie 1949, marele violonist Grigoraș Dinicu a plecat într-un lung și nesfârșit turneu, în lumea astrelor. Rămășițele sale pământești se află la cimitirul "Pătrunjel" (în prezent "Reînvierea"). La slujba de înhumare au participat toți renumiții lăutari din București, dar și din țară, printre care și marea orchestră populară "Barbu Lăutaru", condusă de artistul poporului Ionel Budișteanu, care a interpretat Hora Staccato.

În moștenirea lăsată de acest eminent muzician român - pe lângă numeroasele emisiuni și înregistrări radio - se află partiturile unor remarcabile creații de excepție care fac parte din patrimoniul muzicii populare românești: *Hora Octava*, *Sârba lui Jenică*, *Hora Lăutarilor*, *Souvenir de Monte Carlo*, *Hora de Concert în fa diez minor*, precum și *Sârba și Hora la Teiș*, *Sârba expoziției de la Paris*, *Hora de la Chițorani* și nu în ultimul rând, *Hora Staccato* etc.

Excelenta piesă Horă Staccato a impresionat o seamă de compozitori din întreaga lume, printre care și pe reputatul pianist, compozitor și dirijor bulgar Panciu Vladigherof, care a orchestrat acest opus de excepție pentru Orchestră simfonică.

Studiind, în profunzime, viața și opera acestui mare artist al arcușului din secolul XX, ilustrul om de știință muzicală și prof. univ. dr. Viorel Cosma, în volumul amintit "Figuri de lăutari" menționează următoarele: "*Grigoraș Dinicu s-a bucurat de aprecierea și de dragostea publicului larg, precum și de considerația celor mai de seamă muzicieni ai noștri. Căci a cânta sub bagleta lui George Georgescu sau Ionel Perlea, a fi prețuit de membrii Orchestrei Filarmonice, a te bucura de cronici elogioase nu este puțin pentru un "lăutar". Iar a fi prețuit de Heifetz, Casals, Menuhin, Elman, Thibaud este o recunoaștere la care aspiră chiar cele mai autentice valori muzicale mondiale*".

În semn de prețuire a îndelungatei și excepționalei sale activități concertistice, ilustrul maestru al arcușului Grigoraș Dinicu a fost distins cu importante ordine ale statului român, printre care: Coroana României în grad de ofițer (1927), Steaua României în grad de cavaler (1932), Medalia *Bene - Merenti* etc., precum și cu importante titluri: Ofițer al Academiei Franceze și Oficier d instruction Publique (1937).

Fie ca aceste modeste gânduri să constituie un binemeritat omagiu adus acestui nemuritor violonist român – la împlinirea a cinci sferturi de veac de la nașterea sa - pe care presa de specialitate din Turcia și formația Anatolia l-a denumit "*cel mai bun violonist al secolului XX, un adevărat zeu mitologic*".